

Betrokken en Actief

Coalitieprogramma Democraten Voerendaal, Voerendaal Actief en D66
2010 - 2014

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	p. 2
Voorwoord	p. 3
Financiën	p. 4
Bestuur en Organisatie	p. 5
Programma 1 Openbare ruimte	p. 6
Programma 2 Natuur & Landschap	p. 8
Programma 3 Samen Wonen	p. 9
Programma 4 Werk & Economie	p. 12
Programma 5 Mens & Welzijn	p. 14
Portefeuilleverdeling	p. 19
Ondertekening	p. 20

Voorwoord

Hierbij bieden Democraten Voerendaal, Voerendaal Actief en D66, u het coalitieakkoord aan met de titel: **“Betrokken en Actief”**.

Een coalitie van drie partijen, die bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart hun zetelaantal wisten te verdubbelen (van 4 zetels naar 8 zetels). Een coalitie die zich breed gesteund weet door de Voerendaalse bevolking. Een coalitie die dit vertrouwen van de kiezer niet wil beschamen, maar enthousiast en gedreven aan de slag wil voor en samen met de Voerendaalse burger.

Een coalitie, die snel, slagvaardig en actief de grote maatschappelijke en financiële opgaven waarvoor de gemeente Voerendaal zich de komende jaren gesteld ziet, wil oppaken. Opgaven, voortkomend uit de bevolkingsdaling, vergrijzing, ontgroening, rijksbezuinigingen en decentralisaties (AWBZ, Jeugdzorg e.d.) vragen actief handelen en doorpakken van het gemeentebestuur.

Van het nieuwe gemeentebestuur mogen kordate keuzes verwacht worden en geen ellenlange trajecten, procedures e.d.

De nieuwe coalitie gaat actief aan de slag. Hierbij wordt echter niet de menselijke maat uit het oog verloren en wordt het contact met onze inwoners, verenigingen, ondernemers, buurgemeenten en andere partners actief gezocht en gestimuleerd.

Voor de uitvoering van de inhoudelijke prioriteiten zoals majeure projecten (Kernplan, Dammerich, Drossaert de Limpensplein), nieuw beleid (kanteling binnen de WMO, verkeerscirculatieplan) is het van belang dat iedereen in de gemeente meedoet.

De nieuwe coalitie treedt de opgaven met een open vizier tegemoet en hoopt op de ondersteuning van inwoners, verenigingen, ondernemers e.a. om zodoende Voerendaal een betere toekomst te geven.

Democraten Voerendaal

Voerendaal Actief

D66

Dhr. P.P.J. Heijnen

Dhr. R.J.H. Franssen

Mevr. A. Winthagen-Bock

Financiën

De meerjarenbegroting 2010-2014 en ook de begrotingen van voorgaande jaren van de gemeente Voerendaal waren niet in evenwicht. Meerjarig is sprake van forse tekorten. Naast deze tekorten zullen de gemeenten in Nederland en dus ook Voerendaal hard getroffen worden door de overheidsbezuinigingen om het rijkstekort terug te dringen. Deze worden ingeschat op ongeveer 5 à 6 % van de algemene uitkering gemeentefonds, dus ongeveer € 400.000 - € 500.000 structureel ingaande 2015.

Hiernaast is ook nog de onzekerheid inzake de financiële consequenties gemoeid met de op stapel staande decentralisatieopgaven (AWBZ, WMO, Jeugdzorg enz.) van het Rijk.

Voerendaal zal de komende jaren het 'huishoudboekje' weer op orde moeten brengen zonder de lasten voor inwoners en ondernemers extra te verhogen: dus de 'tering naar de nering' zetten! Het objectief van de coalitie is het voorleggen in december 2010 van een meerjarig sluitende begroting 2011 inclusief meerjarenramingen 2011-2014.

Teneinde een meerjarig sluitende begroting te kunnen presenteren, kunnen de volgende stappen gevolgd worden:

- 1) Ombuigingen / bezuinigingen;
- 2) Meer kostendekkend maken tarieven;
- 3) Incidentele inzet reserves;
- 4) Belastingverhogende maatregelen.

Het treffen van belastingverhogende maatregelen ziet de coalitie als ultieme middel om tot een sluitende begroting te komen. Het op orde krijgen van het 'huishoudboekje' van de gemeente Voerendaal zal met name vanuit de sporen "ombuigingen / bezuinigingen" en "inzet reserves (Essentgelden)" ingestoken worden. Deze maatregelen helpen de financiële positie van onze gemeente duurzaam gezond te maken en gezond te houden, ook bij de forse bezuinigingen en decentralisatie-opgaven die ons vanuit de kant van het Rijk worden opgelegd.

Bij het 'tegen het licht houden' van gemeentelijke uitgavenposten en projecten zullen scherpe keuzes niet geschuwd worden. Van het bestuur zullen kordate keuzes verwacht mogen worden: het realiseren van een forse bezuiniging op externe kosten, geen overbodige onderzoeken door externe bureaus, doch resultaatgericht (be)sturen.

Bij het 'onder de loep nemen' van de gemeentelijke uitgavenposten zal de ontwikkeling van verbonden partijen (GGD, Kompas, WOZL / Licom, Rd4) kritisch gevolgd worden. In dit licht bezien is het pro-actief handelen van de GGD (n.a.v. nieuwe visie opstellen van bezuinigingsscenario's) lovenswaardig.

Bestuur en organisatie

De coalitie bouwt samen met de organisatie aan een kwalitatieve, deskundige, slagvaardige en resultaatgerichte organisatie die in control is wat betreft het leveren van de afgesproken producten op de afgesproken tijd, tegen de afgesproken prijs en met de afgesproken kwaliteit. In de komende periode wordt ingezet op het aanboren van capaciteiten en competenties bij de medewerkers passend bij / anticiperend op de veranderende rol van de gemeente, namelijk van buiten naar binnen werken in een rol als partner van het maatschappelijk middenveld. Dat betekent meer samenwerking met burgers, bedrijven, instellingen en andere overheden (ketenpartners).

Daarnaast wordt gedacht aan de volgende extra ontwikkelingen:

- een interne maandelijks voortgangscyclus tussen bestuurders en organisatie ondersteund door de afdeling middelen;
- integrale aanpak van majeure projecten;
- als gemeente de regierol oppakken en als regisseur / facilitator partijen om de tafel halen om in gezamenlijkheid de voor de samenleving wenselijke ontwikkelingen in gang te zetten;
- een resultaatgerichte organisatie met de focus op de realisatie van doelstellingen.

Bovendien wordt gekeken naar samenwerkingsverbanden met andere gemeenten, waarbij het uitgangspunt is dat deze samenwerkingsverbanden waarde toevoegen in termen van financiën (goedkoper), verminderen kwetsbaarheid organisatie en / of verbeteren dienstverlening aan burgers en ondernemers. Uitgangspunt daarbij is dat de gemeente Voerendaal bereikbaar, open en laagdrempelig blijft voor eenieder.

Programma 1 Openbare ruimte

De openbare ruimte wordt voor een groot deel gevuld met groenvoorzieningen, wegen, straten, pleinen en gebouwen. Daarnaast maken ook de waterhuishouding (rioleringen) en openbare verlichting deel uit van de openbare ruimte. In 2008 is het STRIP (in dit programma wordt het jaarlijks onderhoud aan wegen en de op stapel staande reconstructies van wegen weergegeven) vastgesteld. Daarnaast zijn ook op het terrein van groenbeheer, gemeentelijke gebouwen, openbare verlichtingen en rioleringen meerjaren plannen goedgekeurd. Deze plannen behoeven voorsnog geen aanvulling en kunnen de komende jaren conform planning uitgevoerd worden.

Verkeer en Vervoer

Een goede ontsluiting van, verkeersveiligheid binnen de wijken en een goede bereikbaarheid van de bedrijven draagt voor een zeer belangrijk deel bij aan het woongenot van de inwoners en aan de levensvatbaarheid van de bedrijven.

Mobiliteit is onmisbaar voor de welvaart en actieve deelname aan de samenleving. Voor de gemeente Voerendaal is dat van groot belang, mede gezien de ligging aan de A76, de doorsnijding door de A79 en de aanstaande ontwikkelingen van het railvervoer Maastricht-Kerkrade-Euregio. Voerendaal heeft op dit traject twee stations op eigen grondgebied: Voerendaal en Klimmen-Ransdaal.

Geconstateerd wordt, dat er geen actueel verkeersbeleid in Voerendaal voorhanden is. Het huidige beleid dateert uit 1999! Dit ondanks het feit, dat de ontsluiting van de wijken, de voorzieningen en de accommodaties juist de laatste jaren sterk onder druk staan bij de ontwikkeling van bijvoorbeeld de Brede School, bij de aanpak van de Midweg, de verkeersveiligheid rond buurtvoorzieningen en scholen, parkeerproblematiek bij RKKV Voerendaal en Klimmania TC, de vernieuwing van de Heerlerweg en op Termaar, de bijbehorende omleidingen dientengevolge en 'last but not least' bij de plannen rond de stationsomgevingen van Voerendaal en Ransdaal. Reden te over om als gemeente in actie te komen.

Met de toenemende mobiliteit per gezin kunnen we onze ogen niet sluiten voor de stroom auto's rond scholen en het belang van goede voetgangersgebieden en verkeersveilige fietsverbindingen. Bovenlokaal zal waar nodig ook aandacht uitgaan naar de verkeersstroom vanuit andere gemeenten.

Op grond van een degelijke onderbouwing moet worden nagegaan of en zo ja welke maatregelen en voorzieningen getroffen moeten worden. Bij de huidige en toekomstige ontwikkelingsplannen (waarvan het kernplan de meest ingrijpende is) zal veel aandacht moeten uitgaan naar onder meer verkeersstromen en parkeervoorzieningen. Belangrijk is dan ook dat er een goed verkeerscirculatieplan gemeentebreed wordt opgesteld. Dit zal nadrukkelijk gebeuren met betrokkenheid van belanghebbenden. Noodzakelijke maatregelen die voortvloeien uit het verkeerscirculatieplan zullen, mits mogelijk binnen de financiële en fysieke kaders, voortvarend worden uitgevoerd.

Begin 2011 zal daarom gestart worden met de voorbereidingen tot en het opstellen van een verkeerscirculatieplan voor de gemeente Voerendaal.

Tevens willen wij de toegankelijkheid van de openbare ruimte verbeteren voor minder validen, door samen met het Gehandicapten Zorgvragersplatform en de WMO-raad de obstakels in kaart te brengen en waar mogelijk het wegnemen daarvan. Een en ander zal meegenomen worden bij de uitvoering van de WMO (programma Mens & Welzijn).

Onze inwoners weten als beste hoe het gesteld is met de openbare ruimte in hun kern en wat er volgens hen schort aan hun leefomgeving. Derhalve gaat de gemeente (afdelingen Beheer en Welzijn) vanaf 2011 in elke kern met een groep betrokken burgers (buurtplatform, buurtvereniging of anderszins) en de wijkagent de buurt 'schouwen' / bekijken. De burgers kunnen tijdens deze 'schouw' aangeven welke knelpunten zij ervaren op het terrein van openbaar groen, verlichting, verkeer, speelvoorzieningen, veiligheid, enz. Onder andere door het structureel houden van deze schouwen en de bijbehorende samenwerking tussen gemeente, buurtvereniging / betrokken burgers en wijkagent kunnen wij in de toekomst meer gebruikmaken van de bevindingen en ervaringen van de inwoners.

De gemeente geeft jaarlijks veel geld uit aan het onderhoud van de openbare ruimte (groen, wegen, rioleringen), veelal niet in samenspraak met buurtbewoners. Het betrekken van de burgers bij hun leefomgeving, het openbaar groen in hun buurt e.d wordt in de komende periode intensief opgepakt.

Milieu en duurzaamheid

Duurzaamheid is een breed begrip en komt tot uitdrukking in tal van ambities van de coalitie. Denk aan duurzaamheid van de gekozen maatregelen, duurzaamheid in de wijze waarop onderdelen in de omgeving worden ingepast en natuurlijk ook duurzaamheid van gekozen materialen.

Zorg voor de kwaliteit van onze leefomgeving betekent dat wij blijven inzetten op een verantwoord milieubeleid en blijven investeren in bewustwording door projecten op het vlak van natuur- en milieueducatie. Hierbij is duurzaam energiegebruik een belangrijk thema.

Programma 2 Natuur & Landschap

Recreatie en toerisme

De coalitie zal er alles aan doen om het mooie Voerendaalse landschap te behouden en daar waar mogelijk te verbeteren. Projecten op het gebied van landschaps- en structuurversterking die in de steigers staan, worden uitgevoerd. Nieuwe projecten zullen op hun toegevoegde waarde worden beoordeeld.

Wij zien de gemeente Voerendaal niet alleen als 'groene long' van Parkstad, maar ook als 'poort' tot het Heuvelland. Goede wandelroutes dragen bij aan een prettige leefomgeving en maken de landschappelijke kwaliteit van de gehele gemeente Voerendaal beleefbaar voor inwoners en bezoekers. De gemeente zal daarom de reguliere wandelpaden goed onderhouden.

Natuurontwikkeling (ecologische hoofdstructuur) en recreatie (o.a. routestructuren) kunnen elkaar versterken. In dit verband hechten wij grote waarde aan goed onderhouden regionale wandelpaden. Om de aantrekkelijkheid hiervan te vergroten is een goede afstemming met de VVV, Parkstad en Heuvelland nodig.

Bij de verdere ontwikkeling van toerisme willen wij een gezonde voorzichtigheid / terughoudendheid aan de dag leggen. Verder staan we terughoudend tegenover projecten zoals Via Belgica en Villa Rustica. Daarentegen zullen we kleinschalige initiatieven op het gebied van toerisme en recreatie zoals bijvoorbeeld Bed & Breakfast, pauzeplaatsen en verkoop van streekproducten welwillend tegemoet treden en ondersteunen. Om de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van Voerendaal beter te ontplooiën is samenwerking en kennisuitwisseling met de VVV, Nationaal Landschap en anderen van belang.

Natuur en landschap

Voerendaal kent van oudsher een agrarisch landschap met veel cultuurhistorische en ecologische elementen. Voorbeelden hiervan zijn graften, holle wegen, kalkovens enz.

Daarnaast heeft Voerendaal een aantal mooie natuurgebieden, zoals de Kunderberg en de Vrakelberg. Deze gebieden met een hoge ecologische waarde moeten absoluut onaangetast blijven.

In de structuurvisie Parkstad 2010 is de ontsluiting van het gebied Daelsweg / Kunderberg / Welterveld voor recreatie en toerisme opgenomen. In het kader van herinrichting Mergelland Oost zijn ontsluitende wandelwegen gerealiseerd. Bij de reconstructie van de Daelsweg kan specifiek met de belangen van recreatie en toerisme rekening worden gehouden. De ontwikkeling van een start- en ontmoetingspunt in de omgeving zal samen met partijen als Staatsbosbeheer worden uitgewerkt tot een integraal project binnen Vitaal Platteland.

Voor wat betreft het project Cortenbacherveld zal een heroverweging plaatsvinden met de nadruk op het opknappen van de bestaande wandelpaden. Een geconcretiseerd inrichtingsplan met deze strekking zal zo spoedig mogelijk aan de raad voorgelegd worden.

Programma 3 Samen Wonen

Herstructurering

Parkstad Limburg staat bekend als krimpregio. Het aantal huishoudens in de regio daalt de komende 30 jaar met 12 tot 16 procent. Zonder maatregelen zal volgens onderzoek in sommige wijken de leegstand oplopen tot meer dan 30 procent en dalen de prijzen in de goedkope delen van de woningvoorraad met 15 tot 20 procent. Gesteld wordt, dat juist kwetsbare groepen zich zullen concentreren in die gebieden, waar als gevolg van de krimp de sociale samenhang, de veiligheid en de voorzieningen onder druk staan.

De gevolgen van een daling van het aantal huishoudens is op dit moment voor Voerendaal nog niet voor iedereen tastbaar. De daling heeft echter negatieve gevolgen voor de woningmarkt. Denk bijvoorbeeld aan de daling van de huizenprijzen, het feit dat woningen langer te koop staan of zelfs onverkoopbaar worden en het risico op leegstand en verpaupering

Investeringen in de herinrichting zullen ook in Voerendaal vroeg of laat aan de orde zijn om mogelijk dreigende overlast en verpaupering als gevolg van leegstand te voorkomen. Binnen Parkstad wordt gezamenlijk ingezet op de aanpak van de problematiek van de krimp. Per gemeente is een zogenaamde sloopopgave berekend. Daarbij is het niet alleen het aantal woningen van belang, maar ook het type woningen. Voerendaal heeft in tegenstelling tot de meer stedelijke gemeenten relatief veel koop- en weinig huurwoningen.

De huidige woningbouwplannen van Voerendaal zijn meegenomen in de opgave waarvoor Voerendaal staat. Nieuwe plannen op het gebied van woningbouw moeten bijdragen aan een gezonde verhouding tussen de verschillende soorten woningen en de kwaliteit die in de openbare ruimte wordt aangebracht.

Veel acties die in het kader van de krimp ondernomen kunnen worden, hebben juist betrekking op het segment huurwoningen. Voor Voerendaal is het belangrijk dat er niet meer scheefgroei in de balans tussen huur-, zorg- en koopwoningen ontstaat. Het is dan ook zaak dat de gemeente in navolging van het regionaal volkshuisvestingsplan zo spoedig mogelijk beschikt over een duurzaam en toekomstbestendig lokaal volkshuisvestingsplan.

Door een verschuiving in het gemeentefonds waarbij rekening gehouden wordt met de lagere verdien capaciteit in krimpgebieden, worden ettelijke miljoenen euro's voor Parkstad-Limburg bestemd om binnen de regionale samenwerking tijdig te kunnen inspelen op de bevolkingsdaling en om hogere kosten voor later te voorkomen. In de dialoog met Parkstad en de woningcorporatie over de herstructureringsopgave moet het volkshuisvestingsplan en daarmee de belangen van Voerendaal zo optimaal mogelijk behartigd worden.

Wonen

Er wordt gestreefd naar een passend huisvestingsprogramma. De herstructureringsopgave waarvoor Parkstad en dus ook Voerendaal staat, maakt dat we ons beter bewust worden van het feit dat het woningprogramma (bouw en renovatie) beter afgestemd moet zijn op de veranderende woonwensen en de bevolkingskrimp. De eerste jaren vertaalt de krimp zich nog niet door in een daling van het aantal huishoudens, maar neemt het juist toe doordat het aantal leden per huishouden afneemt. Alleen al als gevolg hiervan wijzigen de woonbehoeften en ziet de

gemeente zich gesteld voor de vraag of het huidige huisvestingsbeleid nog wel adequaat is. Daarbij spelen de volgende overwegingen:

- Om ondanks de vergrijzing en ontgroening (het wegtrekken van jonge mensen) de sociale samenhang in de kernen, de sociale controle en de waakzaamheid in stand te houden, moet jong en oud naast elkaar behouden blijven. Er moet worden ingezet op levensloopbestendige woningen en voorzieningen. We moeten beschikken over doorgroeiwoningen met voldoende ruimte voor starters van onderop en een levensvatbaar voorzieningenniveau dat voorziet in de behoeften van alle leeftijdscategorieën en doelgroepen.
- Voor de starters op de woningmarkt beschikt de gemeente bovendien over het instrument "starterslening". Hierbij kan met een aanvullende lening op een reguliere hypotheek het verschil worden overbrugd tussen de prijs van een woning en de maximaal mogelijke hypotheek voor de koper. De voorwaarden voor de lening verschillen per gemeente. Nagegaan moet worden of dit instrument de voor Voerendaal beoogde resultaten haalt.
- Oudere mensen of mensen met een beperking willen graag zolang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Dit vraagt om een geschikt woningaanbod, een woonomgeving die geschikt is en goede ondersteuning en zorg aan huis. De nabijheid van voldoende voorzieningen voor jongeren- en ouderenonderwijs (stimuleringsmaatregelen), is geborgd binnen zeer acceptabele afstanden.
- Door multifunctionele kernen met in de kleine kernen overwegend dagelijks en in het centrum soms ook niet-dagelijks benodigde voorzieningen, wordt de levensstandaard van de inwoners in stand gehouden en waar nodig op peil gebracht.
- Een voortvarende aanpak van het Kernplan Voerendaal, de opwaardering van het Drossaert de Limpensplein en de planvorming en uitwerking van de voormalige schoollocaties Dammerich en Kunrade zijn dan ook essentieel in voorliggend coalitieprogramma 2010-2014. De hoek Hogeweg-Keerberg verdient onze aandacht. Daarnaast zal in het belang van de buurt bij langdurig uitblijven van afronding van het bouwplan aan de Houtstraat in Klimmen richting de ontwikkelaar actie ondernomen worden om hem te bewegen (tijdelijke) voorzieningen te treffen waardoor het braakliggende terrein niet langer tot overlast, hinder en fysieke en sociale onveiligheid leidt.

Grondgebiedzaken

Onder grondgebiedzaken verstaan we in de regel de ruimtelijke ordening (inpassing van functies binnen de gemeente), vergunningen, bouw- en woningtoezicht en grondbeleid. De meest actuele beweging op dit gebied is momenteel te vinden bij de digitalisering van de bestemmingsplannen.

Met het oog op acties die in de toekomst mogelijk noodzakelijk blijken te zijn in het kader van bijvoorbeeld de herstructurering, een ontwikkelingsplan, revitalisering en dergelijke, moet onderzocht worden of het opstellen van een pandenbeleid voor Voerendaal en een eventueel hieruit voortvloeiend uitvoeringsprogramma opportuun is. Bij pandenbeleid zijn aspecten als beheer van leegstand, verkrotting en onbewoonbaarheid van belang. De gemeente beschikt nog niet over een dergelijk beleid.

Grondbeleid

Bij de verdeling van grond zorgt de overheid ervoor dat gewenste ruimtelijke ontwikkelingen ook echt gerealiseerd worden. Grondbeleid is overheidsbeleid dat is gericht op de markt waar de grond wordt gekocht, verkocht, geëxploiteerd en ontwikkeld. Het omvat zaken als verwerving van grond, voorkeursrecht, onteigening, grondexploitatie, kostenverhaal, grondprijnsbeleid en nog veel meer.

Het grondbeleid draagt bij aan de realisatie van ruimtelijke bestemmingen en is zeer belangrijk in het kader van mogelijk toekomstige acties in het kader van de op handen zijnde herstructurering. De kwaliteit van de ruimtelijke inrichting wordt sterk mede bepaald door de randvoorwaarden die de gemeente in het grondbeleid verwoordt. Het moet er bovendien aan bijdragen, dat kosten en baten op een rechtvaardige wijze verdeeld worden. Een actieve grondpolitiek kan zeer wenselijk zijn bij de ontwikkeling van diverse locaties in Voerendaal. Daarbij staat het algemeen belang voorop.

Bovendien speelt het grondbeleid een belangrijke rol bij de vraag hoe de eigendom van de gemeente wordt aangewend. Denk hierbij in het kader van het op orde houden van de begroting aan grondeigendom van de gemeente die een bepaalde waarde vertegenwoordigt in termen van opbrengsten en boekwaarde. Ook hierop grijpt een wijziging in het grondbeleid mogelijk in.

Er wordt zo spoedig mogelijk een nieuwe grondnota voor Voerendaal opgesteld. Daarbij zal erop worden toegezien dat het algemene belang ook daadwerkelijk behartigd wordt en dat het grondbeleid voldoet aan de nieuwe Grond Exploitatiewet (GREX-wet) en andere relevante regelgeving.

Programma 4 Werk & Economie

Voerendaal biedt ruimte aan ruim 800 bedrijven. Juist in deze onzekere tijden is het zaak voor Voerendaal dit bedrijfsleven te koesteren. Voerendaal is met een inwonersaantal van ca 12.700 en een beroepsbevolking van ruim 8.000 (waarvan 75% echt werkzaam is) voor wat betreft de werkgelegenheid sterk aangewezen op de arbeidsmarkt in de regio. Maar ook met de 2.100 arbeidsplaatsen op het bedrijventerrein en in de kernen van Voerendaal zelf, ligt een zeer belangrijke en solide basis die verder uitgebouwd en verankerd moet worden in de samenleving. Dat kan enerzijds door het treffen van stimuleringsmaatregelen richting het bedrijfsleven en anderzijds door een betere match tussen vraag en aanbod. Ofwel tussen de behoeften bij het bedrijfsleven, het aanbod vanuit het onderwijs en de kwaliteit en kwantiteit van personeel. De inzet van stimuleringsmaatregelen is daarbij een mogelijkheid. De samenwerking met en binnen Parkstad Limburg alsook met andere ons omringende gemeenten is van groot belang. Maar ook voortvarendheid bij de ontwikkeling van Lindelaufergewande III. Daarnaast zijn er talrijke instanties op het gebied van stimulering van ondernemerschap actief, die proactief in Voerendaal voor de middenstand kunnen worden ingeschakeld. Daarbij staat maatwerk voorop. Enerzijds is dit mogelijk ter preventie van uitval van werkgelegenheid dan wel bedrijvigheid, anderzijds ter stimulering van de aangroei van bedrijfsleven.

Belangrijke aspecten die hier spelen en die voor de gemeente aanknopingspunten kunnen bieden, zijn bijvoorbeeld de economische prestaties van de bedrijven, het innovatieve vermogen, het menselijk kapitaal dat wordt ingezet, de huisvestingsmogelijkheden voor bedrijven binnen de gemeente en in regionaal verband, de bedrijvendynamiek (ofwel het aantal oprichtingen en overdrachten in verhouding tot het aantal opheffingen van bedrijven), de marktwerking binnen branches, de vergrijzing onder de ondernemers, de maatschappelijke betrokkenheid van bedrijven, etc. Bij veel beleidsterreinen kan in positieve zin geput worden uit de ervaringen die andere gemeenten hebben met regelingen die Voerendaal niet of in een andere vorm heeft belegd. Zo ook op het gebied van economie. Denk hierbij aan de wijze waarop diverse budgetten worden ingezet. Ook kan een bredere uitrol van bijvoorbeeld pilotprojecten die in een of meerdere Parkstadgemeenten succesvol gebleken zijn, voor Voerendaal interessant zijn. Mogelijk verhoogt dit bovendien het rendement van de gemeenschapsmiddelen die veelal direct dan wel indirect ook mede komen uit een financiële bijdrage van de gemeente Voerendaal. Denk hierbij bijvoorbeeld aan projecten die in samenwerking met het StartersCentrum of de Kamer van Koophandel plaatsvinden.

Het voeren van een actief én vooral positief ondernemersbeleid is in het belang van de veiligheid, de welvaart, de samenhang en de leefbaarheid in de kernen. Daartoe behoren ook inspanningen waarbij bijvoorbeeld mensen met een uitkering naar werk of naar ondernemerschap worden geleid. Een beweging met een win-win-win effect: geen uitkering, eigen salaris, sociale betrokkenheid via werk, het creëren werkgelegenheid en het economisch versterken van onze lokale middenstand met bijvoorbeeld nieuwe kansrijke vormen van bedrijvigheid en het behoud van levensvatbaarheid voor voorzieningen in de kernen van Voerendaal. Daarbij is een actieve en betrokken rol van zowel de ondernemers als de gemeente en diverse instanties in de regio, essentieel.

De koppeling tussen lokaal ondernemerschap en zorg kan bijvoorbeeld goede oplossingen bieden voor sommige lokale problemen. Periodiek overleg met het bedrijfsleven is een vereiste. Daarbij kan de inzet van het bedrijfsleven ook bij niet-economische aspecten, aan de orde zijn. Voerendaal moet op de kaart worden gezet als een gemeente met een goed ondernemersklimaat, goede verkeersontsluiting, goed opgeleid personeel, recreatie, etc. Kortom de voorzieningen van een kleine gemeente met het voordeel van grote steden in de buurt.

Bij de gemeente ligt hierin ook een taak op het gebied van het aanbestedingsbeleid van de gemeente zelf. Zo kan per opdracht worden gezien hoe hierin zowel een lokale (lokaal bedrijfsleven), een sociale als een milieuparagraaf ingevoerd kan worden. Dit zou het volgende kunnen betekenen:

- Bij inkoop en aanbesteding door de gemeente zouden zo veel mogelijk lokale bedrijven in aanmerking moeten kunnen komen bij de aanbesteding. Lokale bedrijven moeten een reële kans van slagen hebben bij inkoop en aanbesteding door de gemeente, zonder daarbij inbreuk te maken op de Nationale en Europese aanbestedingsregels. Uitgaven komen daardoor mogelijk zo optimaal mogelijk terecht in de eerste omgevingschil, alwaar die middelen ook weer ten faveure van de lokale economie worden besteed;
- Inschrijvende bedrijven zullen mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan milieudoelstellingen. Bij bepaalde aanbestedingen kan het wenselijk zijn, juist de voorkeur te geven aan bedrijven met milieukeurmerk.
- Bovendien kan het aanbestedingsbeleid worden ingezet op het stimuleren van zowel de economische als de sociale werkgelegenheid. Sociale werkgelegenheid kan gestimuleerd worden door werkplekken te creëren voor mensen met een uitkering of bijvoorbeeld leerwerkplekken voor scholieren. Hierbij moet bij de sociale partners voldoende aandacht geëist worden voor Voerendaal. Economische werkgelegenheid betreft de werkgelegenheid die extra gecreëerd wordt door toenemende productiecapaciteit. Inzet van sociale werkplekken bij opdrachten van de gemeente, is een reële manier om mensen in contact te brengen met het bedrijfsleven en in het arbeidsproces te krijgen. En ook door in te zetten op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO Nederland) kunnen wellicht meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag worden geholpen.

De noodzaak voor een degelijk en robuust ondernemersbeleid moge duidelijk zijn. De coalitieperiode 2010-2014 zal dan ook in het teken staan van het leggen van een eerste belangrijke basis voor dit programma. Dit gebeurt door het uitrollen van een actieprogramma, waarbij goed aansluiting zal worden gezocht bij de behoeften van de ondernemers.

Verder zal in deze coalitieperiode ook ingezet worden op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Nederland (MVO NLD) o.a. door meer mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt aan de slag te helpen. Het zal noodzakelijk zijn deze achterstanden te signaleren, in kaart te brengen en samen met de ketenpartners, waaronder ondernemingen planmatig aan te pakken. In positieve zin zal het bedrijfsleven deel uitmaken van het proces. Hierbij staat voorop de aanwezige mogelijkheden van cliënt te benutten en waar mogelijk te optimaliseren door om- of bijscholing. Werkervaringsprojecten, proefplaatsen, subsidies en activering via vrijwilligerswerk kunnen hierbij als plaatsingsinstrument benut worden. In relatie tot de arbeidsmarkt zullen we de oudere werkzoekenden trachten extra te stimuleren en de kansen voor vrouwen te verbreden.

Programma 5 Mens & Welzijn

De verdere bezuinigingen in de AWBZ zullen de komende jaren doorwerken en een effect hebben op de WMO. De verwachting is dat de druk op de door de gemeente gefinancierde voorzieningen zal gaan toenemen. We moeten ons dan ook voorbereiden op de stijgende kosten voor de uitvoering van het WMO-beleid.

Voor de komende periode wil de coalitie maatregelen treffen om te anticiperen op de nieuwe ontwikkelingen m.b.t. zorg en welzijn. Deze maatregelen zijn gericht op de verhoging van de doelmatigheid: met minder geld meer bereiken; echter nooit zonder hierbij de menselijke maat uit het oog te verliezen. De nadruk zal komen te liggen op het versterken van de preventie en collectieve voorzieningen, zodat het beroep op de individuele voorzieningen kan afnemen → een verschuiving van dure individuele voorzieningen naar collectieve arrangementen, bijv. naar mantelzorgondersteuning, eigenkrachtcentrales, maatjesprojecten en zelfzorg.

Het gaat erom dat inwoners eerst kijken of ze hun zorgvraag kunnen beantwoorden in hun eigen omgeving (familie, vrienden, naasten). Indien dat niet mogelijk is, moet gekeken worden of vrijwilligers (buddies, maatjes) ingezet kunnen worden. Mocht dat ook niet lukken, dan eventueel gebruikmaken van collectieve voorzieningen en pas als laatste de geïndiceerde, individuele voorziening.

De komende jaren wordt dus gefocust om enerzijds de zelfredzaamheid en anderzijds de participatie van burgers te stimuleren. Bedoeling is dat de kwaliteit van leven van burgers (bijv. het langer thuis blijven wonen) gewaarborgd is en dat gelijktijdig de kosten van zorg beheersbaar blijven.

Dit kunnen we niet alleen. Nadrukkelijk zijn we hierbij aangewezen op de expertise van vrijwilligers en maatschappelijke organisaties. Samen met hen willen we werken aan slimme maatregelen en samenwerkingsconstructies, zodat we daadwerkelijk meer aan de voorkant van de voorzieningen kunnen regelen. Door o.m. inzet van maatschappelijke banen en vrijwilligers werken aan een adequaat voorzieningenniveau.

Tevens willen wij de samenwerking op welzijn en zorg tussen verschillende aanbiedende partijen versterken om ketens rondom kwetsbare personen te sluiten, zodat niemand tussen wal en schip raakt. Denk hierbij aan bijvoorbeeld de kwetsbare jeugd, eenzame ouderen e.d.

Om zicht te krijgen op ontwikkelingen, behoeften, e.d. op kernenniveau zal gebruik worden gemaakt van de "civil society scan". Dit vormt dan weer het startpunt / de basis van waaruit de verdere beleidskoers bepaald kan worden. Deze civil society scan is als het ware een sociale foto van een kern, een dwarsdoorsnede van behoeften van verschillende groepen inwoners op sociaal domein en het geeft inzicht in de draaglast-draagkracht verhouding op kernenniveau. Gestart wordt met de kern Ransdaal. Afhankelijk van de actualiteit in de diverse kernen en de evaluatie van de "civil society scan" in Ransdaal zal doorgedaan worden met de overige kernen.

Leefbare kernen

Het verenigingsleven is van onschatbare waarde voor de kernen en de gemeente als totaal. Dit verenigingsleven moet ook de komende jaren blijven bloeien.

De leefbaarheid in de kernen is voor onze burgers een belangrijk punt van aandacht. Leefbare en vitale kernen vormen immers het fundament van onze samenleving en zijn de plaats waar onze burgers zich thuis voelen en waar mensen van buitenaf door aangetrokken worden. Goede gemeenschapsaccommodaties, toegesneden op de behoeften van onze inwoners zijn daarbij een onmisbare schakel, maar daarnaast rekenen wij ook voorzieningen zoals een basisschool, een gezond verenigingsleven, huisarts, winkels, openbaar vervoer, een goed op orde zijnde openbare ruimte, etc, tot de voorzieningen wezenlijk voor de leefbaarheid van kernen. In het belang van het behoud van de leefbaarheid en vitaliteit van de kernen is een sterk verenigingsleven van belang.

Gemeenschapsaccommodaties

In het belang van het behoud van de leefbaarheid en vitaliteit van de kernen acht de coalitie het van belang om het verenigingsleven in stand te houden. Hiertoe is het noodzakelijk dat elke kern kan beschikken over een op de lokale behoefte afgestemde accommodatie. Met behulp van de voornoemde civil-society scan zal de situatie per kern in beeld worden gebracht en kan worden ingekleurd of, hoe en in welke omvang een accommodatie in stand moet worden gehouden. Daarbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de bevolkingssamenstelling en demografische ontwikkelingen. Investeren vindt vervolgens plaats op basis van gebruik en duurzaamheid.

Kunderhoes

Het Kunderhoes is door de raad aangewezen als de gemeenschapsaccommodatie voor Kunrade. Gemeenschapshuizen vormen een primaire behoefte om activiteiten voor burgers mogelijk te maken. Accommodaties moeten daartoe voldoen aan een bepaald onderhoudsniveau. De gemeente zet in op aankoop van het Kunderhoes. Parallel hieraan zal de onderhoudssituatie in kaart gebracht worden en een meerjarenonderhoudsplan opgesteld worden. Uitgangspunt daarbij is dat de accommodatie op een niveau gebracht wordt ten behoeve van 10 tot 15 jaar duurzaamheid. Achterstallig onderhoud zal daarbij per omgaande worden aangepakt. Voor het overige zal het gebouw worden opgenomen in de gemeentelijke meerjarenonderhoudsplan zoals dit onlangs door de raad is vastgesteld. De gemeente zal daarbij het groot onderhoud voor zijn rekening gaan nemen, vergelijkbaar met de situatie rondom andere gemeenschapsaccommodaties. De voortgang in deze is afhankelijk van het kerkbestuur (eigenaar van het gebouw): gestreefd wordt naar realisatie in 2011.

Mocht de aankoop niet doorgaan, dan wordt het achterstallig onderhoud in de vorm van een renovatie aangepakt. De gemeente is immers verantwoordelijk voor het waarborgen van de instandhouding van gemeenschapsaccommodaties.

Sportaccommodaties

Voerendaal hecht veel waarde aan sport, actief leven en bewegen. Als gevolg van de demografische ontwikkelingen is echter voor sportaccommodaties en specifiek voetbalaccommodaties problematiek voorzienbaar. De "civil society scan" (uit te voeren in alle kernen), aangevuld met de bevindingen uit gesprekken met de verenigingen en ander bestaand onderzoeks- en registratiemateriaal vormt input in het proces om te komen tot het in evenwicht

brengen van het huidige voorzieningenniveau met toekomstige ontwikkelingen. Tot het moment waarop e.e.a. inzichtelijk is, zal onderhoud aan sportcomplexen getoetst worden aan duurzaamheid en gebruik. Daarnaast moeten verenigingen gemotiveerd worden elkaar op te zoeken en samenwerking aan te gaan.

Onderwijs en voorschoolse voorzieningen

Kijkend naar het onderwijs en de voor- en naschoolse voorzieningen is het van belang dat er kwalitatief goede voor- en naschoolse centra zijn. Daarin kunnen peuterspeelzaalwerk en kinderopvang eventueel samengevoegd worden en een goede aansluiting naar het basisonderwijs vormen, om zo een doorgaande ontwikkel- en leerlijn te bevorderen bij het kind. Door in te stemmen met de voortzetting van het project Moelejaan o.a. middels professionalisering van het peuterspeelzaalwerk zijn de komende jaren in Voerendaal alle randvoorwaarden aanwezig om taal- en ontwikkelachterstanden bij peuters aan te pakken.

Jeugd- en jongerenwerk

Voor wat betreft de uitvoering van jeugd- en jongerenwerk is ingaande 2011 structureel € 65.000 beschikbaar in de begroting. Van belang hierbij is om de kinderen en jeugdigen te differentiëren naar leeftijd, kwetsbaarheid en behoefte, om zodoende een adequate aanpak te realiseren. Een warm opvoedingsklimaat, pedagogische vaardigheden van opvoeders, sociale vaardigheden van het kind en een startkwalificatie bij jeugdigen zijn hierbij belangrijke kernwaarden.

Voerendaal heeft de afgelopen jaren door het ontbreken van jeugd- en jongerenwerk geen zicht op welke jongerengroepen er in de gemeente zijn en hoe deze groepen zich manifesteren. Derhalve wordt vanaf het voorjaar 2011 onderzocht / geïnventariseerd welke jongerengroepen er in de gemeente zijn en op welke wijze jeugd- en jongerenwerk het beste in Voerendaal opgezet kan worden. De gemeenteraad zal voor de zomer 2011 een voorstel hieromtrent voorgelegd worden.

Met betrekking tot het Centrum voor Jeugd en Gezin is het van belang dat hier niet alleen de vroegsignalering, doorverwijzing en samenwerking van partijen m.b.t. de kwetsbare jeugd aandacht krijgt, maar dat vanuit dit centrum tevens de participatie gestimuleerd wordt van opvoeders (richting bijv. vrijwillige inzet en betaalde arbeid) en van jeugdigen (richting bijv. verenigingsleven en school). Het gaat ook hier om het activeren van mensen.

Zorgzame samenleving

Naast eerder genoemde punten zoals 'leefbare kernen', 'jeugd- en jongerenwerk', 'Centrum voor Jeugd en Gezin' wordt de komende jaren verder ingezet op een zorgzame samenleving. Een samenleving die meer voor elkaar wil betekenen. Gevolg daarvan is een verschuiving van individuele, geïndiceerde voorzieningen naar voorliggende voorzieningen (de omgeving, familie, vrienden, vrijwilligers of collectieve voorzieningen).

Mede door de rijksbezuinigingen en de verdere afbouw van de AWBZ is dat nodig. Dat houdt in dat de nadruk meer komt te liggen op wat mensen zelf kunnen of wat hun omgeving kan betekenen m.b.t. hun zorgvraag.

Dat vraagt van de verschillende maatschappelijke organisaties, waaronder ook het WMO-loket van de gemeente, een andere manier van omgaan met de zorgvraag van inwoners. Dat betekent bijv.

een andere wijze van indicatiestelling. Dat betekent dat onderdelen van individuele voorzieningen (bijv. boodschappen doen en klusjes doen bij mensen thuis) collectief weggezet moeten worden (via bijv. maatjes). Het betekent tevens dat de mantelzorgondersteuning nadrukkelijker geregeld moet worden (eerder en dichterbij de leefwereld van de mantelzorger ondersteuning bieden) en ook dat mensen die een uitkering ontvangen vrijwillige inzet plegen t.b.v. bijvoorbeeld hun dorpskern.

Gezonde samenleving

Kijkend naar de totale bevolking en specifiek naar de grote groep ouderen die nog verder zal groeien, is het van belang dat de ziektelast later intreedt (dat mensen zo lang mogelijk gezond blijven) en dat meerdere ziekten tegelijkertijd (bijv. artrose en astma) zoveel mogelijk voorkomen worden.

Dit om enerzijds de kwaliteit van leven te behouden en anderzijds stijgende kosten in de zorg (waaronder gemeentelijke voorzieningen, zoals hulp bij het huishouden) te voorkomen. Dat betekent dat wij inzetten op het promoten van een gezonde leefstijl (bijv. beweeggewoonten) en het aanpassen van de leefomgeving (bijv. valpreventie) via bijv. het ouderenwerk. Het gaat hierbij niet alleen om het behouden/ bevorderen van de fysieke gezondheid van mensen, maar ook om de sociaal-emotionele (denk aan eenzaamheid) en cognitieve gezondheid (zoals dementie).

Sociale zaken

Door de economische recessie is het aantal mensen zonder betaalde baan toegenomen. De coalitie streeft naar de hoogst mogelijke participatiegraad van deze mensen. Middels de Intergemeentelijke Sociale Dienst Kompas wordt voor al deze mensen een passend traject aangeboden die de weg naar betaald werk of vrijwilligerswerk zo kort mogelijk maakt. Daarbij wordt gezocht naar de voor de individuele burger meest toegesneden traject. De ontschotting van gelden die plaatsvindt vanuit het rijk ondersteunt dit. Een verdere ontschotting tussen WMO, WWB en WSW is noodzakelijk om mensen een zo goed mogelijke ondersteuning te bieden naar betaald werk, en in het uiterste geval naar een voor de samenleving zinvolle dagbesteding.

In verband met de toename van de jeugdwerkloosheid is specifiek voor deze doelgroep het streven naar een goede startkwalificatie van belang. Voor jongeren die dit niet hebben wordt getracht deze terug te leiden naar toegespitste schoolopleidingen.

De armoede neemt in Nederland toe. Ondanks dat er binnen de gemeente regelingen zijn om dit te bestrijden, worden deze maar zeer beperkt gebruikt. Komende periode wordt verder onderzocht hoe mensen (beter) bereikt kunnen worden, zodat het gebruik van de regelingen toeneemt.

Sterk verenigingsleven / Subsidiebeleid

In de gemeente Voerendaal is een grote verscheidenheid aan verenigingen. Van voetbalvereniging tot harmonie en van volleybalvereniging tot schutterij. Al deze verenigingen tezamen vormen het cement van onze Voerendaalse samenleving en hebben tal van positieve effecten. Sport en cultuur zijn niet alleen maar leuk om te doen, ze hebben ook een belangrijke maatschappelijke waarde. Iedereen in Voerendaal moet kunnen meedoen bij een vereniging, ongeacht leeftijd en sociale positie.

In de komende periode zal ingezet worden op versterking van het verenigingsleven. Hiertoe worden mogelijkheden bekeken zoals bijvoorbeeld de creatie van één aanspreekpunt t.b.v. deskundigheids-bevordering (wegnemen wettelijke belemmeringen waar verenigingen tegen aan lopen, fondswerving), betere informatievoorziening enz..

Bovendien zal de bestaande Subsidieverordening in 2011 in nauw overleg met de verenigingen worden heroverwogen. Uitgangspunten hierbij zullen o.a. zijn:

- de rol van de jeugd voor de verenigingen;
- het creëren van een objectief verdeelmodel o.b.v. objectieve criteria;
- reële verhouding tussen subsidie gemeente en eigen inkomsten. Herverdeling tussen verenigingen en/of sectoren is bespreekbaar en indien mogelijk ook gekoppeld aan kostenreductie;
- meetbare criteria, mede op basis van best-practices in de regio.

Portefeuilleverdeling

De coalitiepartijen zijn de volgende portefeuilleverdeling overeengekomen:

Portefeuille 1 (omvang 0,75 fte)

WMO, zorg en welzijn
Leefbaarheid, verenigingsleven en subsidiebeleid
Gemeenschaps- en sportaccommodaties
Sociale zaken
Financiën
Organisatieontwikkeling, personeel en bedrijfsvoering

Portefeuille 2 (omvang 0,75 fte)

Economische zaken en Arbeidsmarkt
Grondgebiedzaken
Ruimtelijke ordening
Volkshuisvesting
Herstructurering
Woningbouwprojecten
Verkeer

Portefeuille 3 (omvang 0,65 fte)

Infrastructuur
Milieu en duurzaamheid
Natuur en landschap
Toerisme en recreatie

Burgemeester

Openbare orde en veiligheid
Handhaving
Communicatie
Brandweer en rampenbestrijding